

בס"ד. שיחת* ש"פ וארא, מבה"ח שבט, ה'תשי"ד.

בלתי מוגה

א. כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה וידבר אלקים גו' וארא אל אברהם גו'.

* * *

ב. (כ"ק אדמו"ר שליט"א פנה לא' המסובים ואמר:)

באחת ההתוועדויות¹ שנכחו בה כמה גבירים, הנה כדי להתקשר עמהם ע"י דבר-תורה, דובר אודות מארז"ל² "רבי מכבד עשירים", ונתבאר טעם הדבר, שכיון שהקב"ה סמך עליהם ליתן להם עשירות, למרות גודל הנסיון שבענין העשירות, היינו, שסמך ובטח בהם שינצלו את העשירות כדי ליתן את הכסף במקום הראוי, לכן יש לכבדם.

וכמו כן אלו שהקב"ה סמך עליהם להפקיד ברשותם את החינוך של כמה נשמות מבנ"י, ובטח בהם שישפיעו עליהם כדבעי, ע"ז שהם בעצמם יהיו במצב יותר טוב — יש לכבד אותם.

(וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א:) ובמילא, אימרו לחיים ותהיו בשמחה.

* * *

ג. בסיום פרשת שמות מדובר אודות גודל ההעלם והסתור שהי' בגלות מצרים, שלא הי' נראה לבנ"י שום מוצא להוושע ולצאת מן המיצר אל המרחב, ועד כדי כך, שאפילו אצל משה רבינו, מנהיג הדור, התעוררה הקושיא: "למה הרעות לעם הזה"³.

ולעומת זאת — פרשת השבוע, פרשת וארא, מתחילה לדבר אודות הגאולה, ולא רק אודות הגאולה ממצרים, אלא גם אודות הגאולה העתידה⁴:

(2) עירובין פו, רע"א.

(3) שמות ה, כב.

(4) בהבא לקמן — ראה גם ד"ה וידבר אלקים גו' שנאמר בהתוועדות (לעיל ע' 315 ואילך).

(* רובה — הוגהה (באידית) ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א (כדלקמן הערה 5), ונדפסה בלקו"ש ח"א ע' 125 ואילך. במהדורא זו ניתוספו עוד ציוני מ"מ, וכמה פרטים מהנחה בלתי מוגה.

(1) ראה תו"מ ח"ז ע' 102. וש"נ.

ידוע⁵ שד' לשונות של גאולה שנאמרו בפרשתנו⁶, והוצאתי והצלתי וגאלתי ולקחתי, הם כנגד ד' הגאולות, מגלות מצרים ושאר הגלויות. ומזה מובן, שהלשון "והבאתי" מורה על עלי' יותר בהגאולה דלעתיד לבוא⁷, שנחלקת בכללות לימות המשיח וחד חרוב וכו'⁸.

ומזה שגם הלשון החמישי אמרו הקב"ה בגאולת מצרים, מובן, שהחל מיציאת מצרים התחילה כבר הגאולה העתידה בכל הענינים שלה, והוא ע"פ פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר⁹ שהחל מיציאת מצרים נוסעים אל הגאולה דלעתיד¹⁰.

ד. והנה, איתא בגמרא¹¹ "ר' יוחנן אמר אשו משום חציו". כלומר, מיד בהדלקת האש נתחייב כבר על ההזיקות שיבואו לאחרי כן¹².

לכאורה, בשעת ההיזק הרי הוא אנוס, ולמה מחייבים אותו? — אלא החיוב הוא על הדלקת האש (שזה נעשה ברצון), כי כבר אז נעשה כל ההיזק.

וע"פ מארז"ל¹³ מרובה מדה טובה ממדת פורעניות, הרי, אם במדת פורעניות נעשה כל ההיזק מקודם, בודאי שכן הוא במדה טובה, היינו, שתיכף שהבטיח הקב"ה "והבאתי אתכם אל הארץ", דקאי על הדרגא העליונה בגאולה דלעתיד, נעשה כבר הענין כולו.

ה. אודות התענית של תשעה באב מצינו מאמרו של רבי יוחנן הנ"ל¹⁴ "אלמלי הייתי באותו הדור לא קבעתיו אלא בעשירי, מפני שרובו של היכל בו נשרף"¹⁵.

ולמה נאמר "כימיר" לשון רבים? והביאור בזה — שבגאולת מצרים נכללים גם כל שאר הגאולות, ולכן נאמר "כימיר" לשון רבים, לרמז גם על הגאולות שלאח"ז, עד לגאולה העתידה (מהנחה בלתי מוגה).

(11) ב"ק כב, א, ונמוקי יוסף שם. וראה גם אג"ק ח"א ס"ע קלג ואילך.

(12) ומזה מביאים רא"י בנוגע להחקירה בענין הזמן (ראה צפע"נ מהד"ת פט, א) — אם הזמן שיש להדבר הוא בגדר תשלומין, או שזה הזמן בעצמו הוא דבר נמשך (מהנחה בלתי מוגה).

(13) יומא עו, א. וש"נ.

(14) תענית כט, א.

(15) דלא כרבנן דס"ל "אתחלתא דפרוענותא עדיפא" — תענית שם (מהנחה בלתי מוגה).

(5) מכאן עד סוס"ז — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א ונדפס בלקו"ש הנ"ל.

(6) ו, ו. רז.

(7) ובמק"א איתא שהלשון "והבאתי" הוא כנגד הגאולה העתידה בכללותה, וזהו גם הטעם ששוחים בפסח ד' כוסות כנגד ד' לשונות של גאולה, וכוס החמישי שכנגד הגאולה העתידה נקרא כוסו של אליהו (ראה בארוכה לקו"ש חכ"ז ע' 52 ואילך. וש"נ), שיבוא לבשר את הגאולה העתידה (מהנחה בלתי מוגה).

(8) ראה סנהדרין צז, סע"א.

(9) ראה סה"מ תש"ח ע' 159, ע' 164.

(10) וזהו גם דיוק לשון הכתוב (מיכה ז, טו) "כימי צאתך מארץ מצרים" — דלכאורה, כיון ש'צאתך מארץ מצרים' הי' ביום ט"ו בניסן, הול"ל "כיום צאתך גוי", לשון יחיד,

ושואלים על זה¹⁶: ע"פ הכלל האמור שבשעת הדלקת האש נעשה כבר כל ההיזק, הרי כיון שהתחלת השריפה היתה בתשעה באב, נמצא, שלדעת ר' יוחנן עצמו נעשה כבר בתשעה באב כל הענין? — אך הביאור בזה, שהכלל האמור שייך רק אצל בשר ודם, אבל לא אצל הקב"ה.

וטעם החילוק: בענין האש שהוא "משום חציר", הנה מיד כשיוצא החץ מידו שוב אינו בעה"ב עליו, ובמילא, בשעה שזורק את החץ או בשעה שמדליק את האש, נעשה כבר כל ההיזק.

ומזה מובן, שאצל הקב"ה שגם האש והחיצים אינם יוצאים מידו לעולם¹⁷, והוא תמיד בעה"ב עליהם — אצלו לא נעשה הדבר מקודם לכן, כיון שביכלתו תמיד לחזור בו.

ולכן סובר ר' יוחנן שהיו צריכים לקבוע התענית בעשירי באב, כי, הגם ש"באש הצתה"¹⁸ בתשעה באב, מ"מ, כיון שהי' יכול לחזור בו, עדיין לא נעשה החורבן בתשעה באב.

ועפ"ז הרי לכאורה כן הוא גם בעניננו — וא"כ איך נאמר שבשעה שהקב"ה הבטיח "והבאתי גו"¹⁹ נעשית כבר הגאולה, הרי תמיד הדבר הוא בידו, ומי יאמר לו מה תעשה¹⁹, ובמילא, כל זמן שלא עשה את הענין בפועל, לא נעשה הענין עדיין?

ו. אבל באמת אין זו קושיא, שהרי ידוע²⁰ שבנוגע לגזירות רעות רח"ל מתחרט הקב"ה ומבטלם, אבל בנוגע לגזירות טובות אינו מתחרט לעולם, ובלשון הכתוב²¹ "ההוא אמר גו' ולא יקימנה", בתמי'.

ולכן, בשעה שהבטיח הקב"ה "והבאתי גו'", שזהו ענין טוב, שממנו לא יתחרט לעולם — הרי זה כאילו שהוא מוכרח בזה כביכול, והרי זה כביכול כמו באדם לאחרי שכבר יצא החץ מידו.

ואע"פ שלמעלה לא שייך ענין של הכרח ח"ו, והכל ברצונו ית', מ"מ, כיון שרצונו ית' הוא שלא לבטל לעולם ענין טוב, הרי ענין זה מוכרח הוא.

לגבי הקב"ה הרי בודאי שזהו ברצונו ית', שכן, הא גופא שענין

18) נוסח תפלת נחם במנחת תשעה באב.

19) קהלת ח, ד.

20) רמב"ם הל' יסוה"ת פ"י ה"ד.

21) בלק כג, יט.

16) ראה שו"ת זכרון יהונתן חו"מ ס"ב.

הובא ב"המועדים בהלכה" (לרש"י זעווין) ע' שמט. וש"נ.

17) פרש"י האזינו לב, מא.

זה הוא מוכרח הרי זה משום שכן הוא ברצונו ית', אבל בנוגע להענין, הרי הענין מוכרח הוא, כיון שהוא — הענין — אינו יכול להתבטל בשום אופן. ובמילא, לגבי הענין, הרי זה דומה לבשר ודם שיצא חץ מידו, שהחץ אינו יכול לחזור בשום אופן.

ז. והענין בעבודה:

כאשר יודעים שהגאולה כפי שהיא בתכלית העילוי ישנה כבר עתה, ואין זה אלא שצריכה להתגלות, אזי נקל יותר לעמוד בכל ההעלמות וההסתרים שבעוה"ז בכלל, בזמן הגלות בפרט, ובדורות האחרונים בפרטי פרטיות.

כלומר: נוסף על הידוע²² שכל המניעות ועיכובים שישנם על עניני תומ"צ, אינם מציאות אמיתית ח"ו, כי אם העלם והסתר בכדי לעורר כחות עמוקים יותר בעבודת ה' — הרי יתירה מזה, שמצד הגאולה שבאמת לאמיתו נמצאת היא כבר עתה, נתבטלו כבר גם ההעלמות וההסתרים.

וכאשר יודעים שאין זה אלא דמיון בלבד, ולא מתפעלים מזה, אלא הולכים בתוקף בעניני קדושה — אזי מתבטל ההעלם גם לעיני בשר, ונעשה "לטב עביד"²³, ואז נעשה גם הענין ד"גם"²⁴ זו לטובה"²⁵.

* * *

ח. ידוע הפתגם²⁶ שצריכים לחיות עם פרשת השבוע.

ונקודת הענין — כמשנת"ל (ס"ג) שאע"פ שהסדרה הקודמת מסתיימת בהתגברות קושי הגלות יותר ויותר, עד כדי כך, שלא רק ה"ערב רב", לא רק סתם בני", אלא אפילו משה רבינו, מנהיג הדור, לא ראה מוצא כיצד להנצל מהצרות, והיינו, שההעלם וההסתר הי' אפילו אצל מנהיגם של ישראל, מ"מ, סדרה זו מתחילה בענין הגאולה (שהרי מהמכה הראשונה בטלה כבר העבודה מאבותינו²⁷), ועד שמרומז בה הגאולה העתידה.

22) ראה תר"מ סה"מ תמוז ע' נא ואילך. (26) סה"ש תש"ב ע' 29 (נעתק ב"היום יום" ב' חשוון).

23) ברכות ס, סע"ב. (27) ראה ר"ה יא, רע"א. שמו"ר פ"ה, יט,

24) תענית כא, א. וש"נ. ובפי' מהרז"ו (ורש"ש). וראה לקו"ש חט"ז

25) ראה לקו"ש ח"ב ע' 393 ואילך. ע' 34 הערה 18.

וראה גם תר"מ ח"ו ע' 126 ואילך. וש"נ.

וענין זה נוגע ושייך במיוחד לחודש שבט:

בחודש שבט היתה העלי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר.

והנה, מבואר באגה"ק²⁸ מאמר הזהר²⁹ "צדיקא דאתפטר אשתכח וכולהו עלמין יתיר מבחיהו", לפי שגם בחיים חיותו בעלמא דין היו חייו "חיים רוחניים, שהם אמונה יראה ואהבה", אלא שבהיותו בעלמא דין היו ההגבלות והצמצומים שמצד הגוף, משא"כ לאחר ההסתלקות בטלו ההגבלות כו', ולכן "אשתכח יתיר".

אמנם, זה הוא בפנימיות הענינים, אבל בחיצוניות — לא ניכר שמזה באה טובה בהפצת המעיינות חוצה שזוהי ההכנה לגאולה העתידה³⁰, ואדרבה, ההעלם וההסתר הולך ומתגבר.

ועל זה בא הלימוד וההוראה מפרשת השבוע — שהסדר הוא שקודם הגאולה נעשה ההעלם וההסתר גדול ביותר, כשם שקודם אור הבוקר נעשה החושך גדול ביותר³¹, כך, שהחושך עצמו מהוה ראי' שתיכף ("אָט אָט") מגיע אור הבוקר, וכנ"ל שהגאולה ישנה כבר החל מיציאת מצרים, ובפרט עתה, שמצד גודל החושך רואים שזהו כבר סוף זמן הגלות, וכדברי הרבי³² שצריכים כבר לצחצח את הכפתורים של מלבושי החיל שילך אל הגאולה לקראת מלך מלכי המלכים הקב"ה, והוא בראשם.

(31) ראה לקו"ד ח"א סח, סע"א. סה"ש תרצ"ט ע' 316 ואילך.

(32) ראה סה"ש תרפ"ט ע' 42. וש"נ.

(28) סי' ז"ך וביאורו.

(29) ח"ג עא, ב.

(30) אגה"ק דהבעש"ט — כתר שם טוב

בתחלתו. ובכ"מ.